

Το διεθνές χρηματοπιστωτικό δίκαιο μετά την πρόσφατη διεθνή χρηματοπιστωτική κρίση

Χρήστος Βλ. Γιόρτσος

Αναπληρωτής Καθηγητής Διεθνούς Οικονομικού Δικαίου
Πάντειο Πανεπιστήμιο Αθηνών

Δεκέμβριος 2009

1. Αιτήματα ρυθμιστικής παρέμβασης στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και μέσα υλοποίησης

Αιτήματα ρυθμιστικής παρέμβασης	Μέσα υλοποίησης
1. Διασφάλιση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος (πρόληψη του συστημικού κινδύνου)	
1.1. Διασφάλιση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος	<ul style="list-style-type: none">■ συστατικά στοιχεία του προστατευτικού δικτυού του τραπεζικού συστήματος (“bank safety net”)
1.2. Διασφάλιση της σταθερότητας των κεφαλαιαγορών	<ul style="list-style-type: none">■ Αδειοδότηση των επιχειρήσεων επενδύσεων■ Προληπτική εποπτεία των επιχειρήσεων επενδύσεων■ Κανόνες λειτουργίας των οργανωμένων αγορών

1. Αιτήματα ρυθμιστικής παρέμβασης στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και μέσα υλοποίησης (συν.)

Αιτήματα ρυθμιστικής παρέμβασης	Μέσα υλοποίησης
1.3. Διασφάλιση της σταθερότητας των ασφαλιστικών επιχειρήσεων	<ul style="list-style-type: none">■ αδειοδότηση των ασφαλιστικών επιχειρήσεων■ προληπτική εποπτεία των ασφαλιστικών επιχειρήσεων
1.4. Διασφάλιση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος ως συνόλου	<ul style="list-style-type: none">■ συμπληρωματική εποπτεία των ΟΕΧΔ
1.5. Διασφάλιση της σταθερότητας των συστημάτων πληρωμών και διακανονισμού	<ul style="list-style-type: none">■ επίβλεψη■ λειτουργικές παρεμβάσεις (functional interventions)

1. Αιτήματα ρυθμιστικής παρέμβασης στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και μέσα υλοποίησης (συν.)

Αιτήματα ρυθμιστικής παρέμβασης

2. Διασφάλιση της προστασίας των επενδυτών και της ακεραιότητας, της αποτελεσματικότητας και της διαφάνειας της κεφαλαιαγοράς

Μέσα υλοποίησης

- προϋποθέσεις εισαγωγής
- απαιτήσεις ενημερωτικού δελτίου
- περιοδική πληροφόρηση εισηγμένων εταιριών
- διαφάνεια των συναλλαγών που διενεργούνται στη δευτερογενή αγορά
- καταπολέμηση της κατάχρησης αγοράς (χειραγώγηση της αγοράς και κατάχρηση προνομιακών πληροφοριών)
- προστασία των δικαιωμάτων και των συμφερόντων των μετόχων μειοψηφίας ιδίως ενόψει δημόσιας προσφοράς εξαγοράς
- ελεγκτικά πρότυπα εισηγμένων εταιριών

1. Αιτήματα ρυθμιστικής παρέμβασης στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και μέσα υλοποίησης (συν.)

Αιτήματα ρυθμιστικής παρέμβασης

Μέσα υλοποίησης

3. Προστασία των επενδυτών σε περίπτωση αναστολής της λειτουργίας μιας επιχείρησης που παρέχει επενδυτικές υπηρεσίες (τράπεζα ή επιχείρηση επενδύσεων)

- συστήματα αποζημίωσης επενδυτών

4. Διασφάλιση της αποτελεσματικότητας των συστημάτων πληρωμών και διακανονισμού

- επίβλεψη

1. Αιτήματα ρυθμιστικής παρέμβασης στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και μέσα υλοποίησης (συν.)

Αιτήματα ρυθμιστικής παρέμβασης

Μέσα υλοποίησης

5. Προστασία των συμφερόντων των καταναλωτών χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών

5.1. Αποκατάσταση της πληροφοριακής ασυμμετρίας

- παροχή επαρκούς πληροφόρησης από τον προμηθευτή στον καταναλωτή
- απαγόρευση των αθέμιτων εμπορικών πρακτικών

1. Αιτήματα ρυθμιστικής παρέμβασης στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και μέσα υλοποίησης (συν.)

Αιτήματα ρυθμιστικής παρέμβασης

Μέσα υλοποίησης

5.2. Αντιμετώπιση του προβλήματος της μειωμένης διαπραγματευτικής ικανότητας του καταναλωτή έναντι του προμηθευτή χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών

- έλεγχος και απαγόρευση των γενικών όρων συναλλαγών
- κατοχύρωση ορισμένων συναλλακτικών δικαιωμάτων του καταναλωτή
- διευκόλυνση της επίλυσης των διαφορών του καταναλωτή (δικαστικά και εξωδίκως)

5.3. Καταπολέμηση της υπερχρέωσης των καταναλωτών

- υπεύθυνος δανεισμός
- πτώχευση καταναλωτών

1. Αιτήματα ρυθμιστικής παρέμβασης στο χρηματοπιστωτικό σύστημα και μέσα υλοποίησης (συν.)

Αιτήματα ρυθμιστικής παρέμβασης

Μέσα υλοποίησης

6. Καταπολέμηση της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για την τέλεση οικονομικών εγκλημάτων

- πρόληψη και καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες
- καταπολέμηση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας
- καταπολέμηση της απάτης στη χρήση εργαλείων πληρωμών

2. Μέλη του G-20

Υπουργοί Οικονομικών και Διοικητές των Κεντρικών Τραπεζών:		Ex officio
G-7	Άλλα κράτη	
Γαλλία Γερμανία Ιαπωνία Ιταλία Καναδάς Ηνωμένο Βασίλειο ΗΠΑ	Αργεντινή Αυστραλία Βραζιλία Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Πρόεδρος του Συμβουλίου και ΕΚΤ) Ινδία Ινδονησία Κίνα Μεξικό Νότια Αφρική Νότια Κορέα Ρωσία Σαουδική Αραβία Τουρκία	<ul style="list-style-type: none">■ Managing Director of the IMF■ President of the World Bank■ President of the International Monetary and Financial Committee of IMF, and■ President of the Development Committee of IMF and the World Bank

3. Διεθνή *fora* της θεσμικής διάρθρωσης της διεθνούς αρχιτεκτονικής του χρηματοπιστωτικού συστήματος (με βάση το έτος σύστασής τους)

Forum	Έτος ίδρυσης	Έδρα	Μέλη
Committee on the Global Financial System (CGFS)	1971	Βασιλεία	G-10
International Accounting Standards (IASB)	1973	Λονδίνο	14
Basel Committee on Banking Supervision (BCBS)	1974	Βασιλεία	20
International Federation of Accountants (IFAC)	1977	Νέα Υόρκη	158 ενώσεις επαγγελματιών λογιστών /123 χώρες

3. Διεθνή *fora* της θεσμικής διάρθρωσης της διεθνούς αρχιτεκτονικής του χρηματοπιστωτικού συστήματος (με βάση το έτος σύστασής τους) (συν.)

Forum	Έτος ίδρυσης	Έδρα	Μέλη
International Organisation of Securities Commissions (IOSCO)	1983	Μαδρίτη	109
Financial Action Task Force on Money Laundering (FATF)	1989	Παρίσι	34
Committee on payments and settlements system (CPSS)	1990	Βασιλεία	12= G-10 + Σιγκαπούρη + Χονκ Κονγκ

3. Διεθνή *fora* της θεσμικής διάρθρωσης της διεθνούς αρχιτεκτονικής του χρηματοπιστωτικού συστήματος (με βάση το έτος σύστασής τους) (συν.)

Forum	Έτος ίδρυσης	Έδρα	Μέλη
International Association of Insurance Supervisors (IAIS)	1994	Βασιλεία	190
Joint Forum on Financial Conglomerates (Joint Forum)	1996	Βασιλεία	
International Association of Deposit Insurers (IADI)	2002	Βασιλεία	52 συστήματα εγγύησης καταθέσεων /51 χώρες

4. Μέλη του Συμβουλίου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Financial Stability Board, FSB)

Εκπρόσωποι κρατών (περιλαμβανομένων των ευρωπαϊκών κρατών)	In personam	Άλλοι εκπρόσωποι:
G-20	<p>Άλλα κράτη:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Χονγκ Κονγκ ■ Σιγκαπούρη (1) ■ Ελβετία (1) 	Πρόεδρος Mario Draghi
		<ul style="list-style-type: none"> ■ διεθνείς οργανισμοί ■ διεθνή fora ■ κοινοτικά όργανα (Institutions of the EU)

4. Μέλη του Συμβουλίου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Financial Stability Board, FSB) (συν.)

Μέλη του G-20

Αυστραλία (1)

Γαλλία (3)

Γερμανία (3)

Ιαπωνία (3)

Ιταλία (3)

Καναδάς (1)

Ολλανδία (1) (*)

Ηνωμένο Βασίλειο
(3)

ΗΠΑ (3)

Αργεντινή

Βραζιλία

Ευρωπαϊκή

Επιτροπή

Ινδία

Ινδονησία

Ισπανία (*)

Κίνα

Μεξικό

Νότια Αφρική

Νότια Κορέα

Ρωσία

Σαουδική Αραβία

Τουρκία

(*) De facto μέλη του G-20

Κράτη που εκπροσωπήθηκαν για πρώτη φορά στο FSB μετά τη Σύνοδο του G-20 στο Λονδίνο

4. Μέλη του Συμβουλίου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (Financial Stability Board, FSB) (συν.)

Άλλοι εκπρόσωποι

Διεθνείς οργανισμοί	Διεθνή fora	Ευρωπαϊκά όργανα
<ul style="list-style-type: none"> ■ World Bank (2) ■ International Monetary Fund (2) ■ Bank of International Settlements (1) ■ Organisation of Economic Cooperation and Development (1) 	<ul style="list-style-type: none"> ■ BCBS (2) ■ IOSCO (2) ■ IAIS (2) ■ IASB (1) ■ CPPS (1) ■ CGFS (1) 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (1) ■ Ευρωπαϊκή Επιτροπή

5. Η θεσμική διάρθρωση της διεθνούς αρχιτεκτονικής του χρηματοπιστωτικού συστήματος μετά τη Σύνοδο του G-20 στο Λονδίνο

G-7, G-10, G-20: Πολιτικές αποφάσεις

- μέλη του G-20 (19 χώρες, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2 *de facto* μέλη)
- 3 άλλες χώρες (σημαντικά χρηματοπιστωτικά κέντρα *centers*)
- Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα – Ευρωπαϊκή Επιτροπή

5. Η θεσμική διάρθρωση της διεθνούς αρχιτεκτονικής του χρηματοπιστωτικού συστήματος μετά τη Σύνοδο του G-20 στο Λονδίνο (συν.)

Διεθνή <i>fora</i> (θεματικές)		
BCBS (τραπεζικός τομέας)	Συμβούλιο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (FSB) <ul style="list-style-type: none"> ■ δεν είναι εποπτική αρχή ■ δεν είναι, καταρχήν, standard –setting body ■ συντονιστικό forum ■ σύστημα έγκαιρων προειδοποιήσεων σε συνεργασία με το ΔΝΤ 	Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) <ul style="list-style-type: none"> ■ δεν είναι εποπτική αρχή ■ standard-setting body (για μακροοικονομικά θέματα) ■ έλεγχος της εφαρμογής των προτύπων (FSAP-αιρεσιμότητα) ■ σύστημα έγκαιρων προειδοποιήσεων (σε συνεργασία με το FSB)
IOSCO (κεφαλαιαγορές)		
IAIS (ασφαλιστικός τομέας)		
CPSS (λειτουργία των αγορών)		
IASB (λογιστικά πρότυπα)		

5. Η θεσμική διάρθρωση της διεθνούς αρχιτεκτονικής του χρηματοπιστωτικού συστήματος μετά τη Σύνοδο του G-20 στο Λονδίνο (συν.)

	Διεθνείς οργανισμοί		
	<i>BIS</i> (διεθνής νομισματική συνεργασία)	<i>World Bank</i> (οικονομική ανάπτυξη, standard-setter)	<i>OECD</i> (εταιρική διακυβέρνηση)
Joint Forum (εποπτεία των ΟΕΧΔ)			
IFAC (ελεγκτικά πρότυπα)			
FATF (money laundering και χρηματοδότηση της τρομοκρατίας)			
IADI (εγγύηση καταθέσεων)			

6. Συμμετοχή κρατών στη θεσμική διάρθρωση της διεθνούς αρχιτεκτονικής του χρηματοπιστωτικού συστήματος μετά τη Σύνοδο του G-20 στο Λονδίνο

Κράτη μέλη του G-7

Γαλλία, Γερμανία, Ιαπωνία, Ιταλία, Καναδάς, Ηνωμένο Βασίλειο, ΗΠΑ

Κράτη μέλη του G-10 (11)

- G-7
- Βέλγιο, Ελβετία, Ολλανδία, Σουηδία

Κράτη μέλη του G-20 (19+2) (*)

- G-7
- Αργεντινή, Αυστραλία, Βραζιλία, Ινδία, Ινδονησία, Κίνα, Μεξικό, Νότια Αφρική, Νότια Κορέα, Ρωσία, Σαουδική Αραβία, Τουρκία
- Ισπανία, Ολλανδία (de facto)

6. Πίνακας (συν.)

Κράτη	G-7	G-10	G-20	FSB	BaCo
Γαλλία, Γερμανία, Ιαπωνία, Ιταλία, Καναδάς, Ηνωμένο Βασίλειο, ΗΠΑ (7)	√	√	√	√	√
Ολλανδία		√	de facto	√	√
Ελβετία		√		√	√
Ισπανία			de facto	√	√
Αυστραλία, Βραζιλία, Ινδία, Κίνα, Μεξικό, Νότια Κορέα, Ρωσία (7)			√	√	√
Αργεντινή, Ινδονησία, Νότια Αφρική, Σαουδική Αραβία, Τουρκία (5)			√	√	√
Βέλγιο, Σουηδία (2)		√			√
Χονγκ Κονγκ, Σιγκαπούρη (2)				√	
Λουξεμβούργο					√ ²⁰

7. Διεθνή Πρότυπα και Κώδικες για την ενίσχυση των χρηματοπιστωτικών συστημάτων

Θεματική ενότητα	Πρότυπα	Φορέας
<i>A. Μακροοικονομική πολιτική και διαφάνεια των παρεχόμενων στοιχείων</i>		
Διαφάνεια νομισματικής και χρηματοπιστωτικής πολιτικής	Code of Good Practices on Transparency in Monetary and Financial Policies	IMF
Δημοσιονομική διαφάνεια	Code of Good Practices on Fiscal Transparency	IMF
Διάχυση γενικών και ειδικών στοιχείων	Special Data Dissemination Standard/General Data Dissemination System	IMF

7. Διεθνή Πρότυπα και Κώδικες για την ενίσχυση των χρηματοπιστωτικών συστημάτων (συν.)

Θεματική ενότητα	Πρότυπα	Φορέας
<i>B. Θεσμικές υποδομές και υποδομές αγορών</i>		
Αφερεγγυότητα	Principles for Effective Insolvency and Creditor Rights Systems	World Bank
Εταιρική διακυβέρνηση	Principles of Corporate Governance	OECD
Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα	International Accounting Standards (IAS)	IASB
Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα	International Standards on Auditing (ISA)	IFAC

7. Διεθνή Πρότυπα και Κώδικες για την ενίσχυση των χρηματοπιστωτικών συστημάτων (συν.)

Θεματική ενότητα	Πρότυπα	Φορέας
<i>B. Θεσμικές υποδομές και υποδομές αγορών</i>		
Συστήματα πληρωμών και διακανονισμού	<ul style="list-style-type: none"> ■ Core Principles for Systemically Important Payment Systems ■ Recommendations for Securities Settlement Systems 	<p>CPSS</p> <p>CPSS/IOSCO</p>
Ακεραιότητα της αγοράς	The Forty Recommendations of the Financial Action Task Force/ 9 Special Recommendations Against Terrorist Financing	FATF

7. Διεθνή Πρότυπα και Κώδικες για την ενίσχυση των χρηματοπιστωτικών συστημάτων (συν.)

Θεματική ενότητα	Πρότυπα	Φορέας
<i>Γ. Άσκηση ρυθμιστικής παρέμβασης και εποπτεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος</i>		
Τραπεζική εποπτεία	Core Principles for Effective Banking Supervision	BCBS
Εποπτεία κεφαλαιαγορών	Objectives and Principles of Securities Regulation	IOSCO
Εποπτεία ασφαλιστικών επιχειρήσεων	Insurance Core Principles	IAIS

8. Συγκριτική επισκόπηση της διαμόρφωσης του διεθνούς και του ευρωπαϊκού χρηματοπιστωτικού δικαίου

Επίπεδα διαμόρφωσης	Διεθνές	Ευρωπαϊκό
Επίπεδο λήψης πολιτικών αποφάσεων	G-7, G-10, G-20	Ευρωπαϊκό Συμβούλιο
Επίπεδο υιοθέτησης κανόνων	Κανόνες ήπιου δικαίου: Standard setting bodies	<ul style="list-style-type: none"> ■ Βασικές νομικές πράξεις (αυστηρό δίκαιο): Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και Συμβούλιο EcoFin ■ Εκτελεστικά μέτρα (αυστηρό δίκαιο): Ευρωπαϊκή Επιτροπή ■ Κανόνες ήπιου δικαίου CEBS/CESR/CEIOPS
Επίπεδο συντονισμού	Συμβούλιο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας	Για τους κανόνες ήπιου δικαίου: 3 level 3 Committees
Επίπεδο εφαρμογής κανόνων	Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (έμμεση επιβολή)	<ul style="list-style-type: none"> ■ Ευρωπαϊκή Επιτροπή (για κανόνες αυστηρού δικαίου) ■ CEBS/CESR/CEIOPS